

Goncourt'ų premijos 2015 laureatas

MATHIAS ENARD VAGIŲ GATVĖ

VERTĖ VIOLETA TAURAGIENĖ,
„METŲ VERTĖJO KRĖSLO“ PREMIJOS LAUREATĖ

baltos lankos

Mathias Enard

Vagių gatvė

romanas

Iš prancūzų kalbos vertė Violeta Tauragienė

baltos lankos

Žmonės – tai šunys, vargdami vargą jie trinasi vieni į kitus, voliojasi purve, nepajėgdami iš jo išbristi, kiaurą dieną laižo savo kailį ir lytį, tįsodami dulkėse, pasiruošę viskam dėl pašvinkusio mėsgalio ar supuvusio kaulo, kuriuos kas nors malonės jiems numesti; ir aš visai toks pat kaip ir jie, aš – žmogus, taigi supuvusi atmata, savo instinktų vergas, šuo, šuo, kuris kanda, kai bijo, ir nori būti paglostytas. Aiškiai regiu savo vaikystę, savo šunėkišką gyvenimą Tanžere, tas šuns klajones, tas talžomo šuns aimanas; aš suprantu, kodėl taip eidavau iš proto dėl patelių manydamas, jog tai ir yra meilė, o ypač suprantu tą mokytojo stygių, kuris gena mus ieškoti savęs pačių patamsiuose, vieniems kitus uostinėjant, pasiklydus, neturint tikslo. Tanžere aš dukart per dieną pėsčiomis sukardavau penkis kilometrus, kad nusigaučiau paspoksot į jūrą, uostą ir Sąsiaurį; aš ir dabar daug vaikštau, be to, skaitau knygas, vis daugiau ir daugiau, – toksai malonus būdas apgauti nuobodulį, mirtį, apgauti patį mąstymą jį išblaškant, atitolinant nuo tiesos, vienintelės tiesos, kuri yra štai tokia: mes – gyvūnai narve, gyvenantys tam, kad patamsyje patirtume orgazmą. Į Tanžerą taip ir nesugrįžau, tačiau esu sutikęs tipų, kurie svajojo ten nuvykti kaip turistai, išsinuomoti gražią vilą su vaizdu į jūrą, pagert arbatos „Café Hafa“, parūkyti žolės ir padulkinti

čiabuvių – dažniausiai vyriškosios lyties čiabuvių, nors ne tik, užtikrinu jus, jog yra ir besiviliančių pasidulkint su *Tūkstančio ir vienos nakties* princesėmis; o kiek jų klausė manęs, ar negalėčiau suveikti jiems trumpos viešnagės Tanžere su žolės parūkymu ir vietinėmis gražuolėmis, kad jie galėtų pailsėti; jeigu būtų žinoję, jog vienintelė subinė, mano įdėmiai nužiūrėta dar nesulaukus aštuoniolikos, priklausė pusseserei Meriem, jie būtų griuvę aukštiekninki arba nebūtų manimi patikėję – taip stipriai Tanžeras jiems siejasi su juslėmis, geismu, nežabota laisve, kurių mums jis niekad nežarstė, bet kuriuos siūlome turistui mainais į toje skurdo pinigineje žvangančias monetas. Į mūsų kvartalą neužsukdavo joks turistai. Pastate, kuriame aš užaugau, nebūta nei turto, nei skurdo, kaip ir mano šeimoje: tėtušis buvo pamaldus žmogus – toks, kokį vadina geru žmogumi, garbingu žmogumi, nesielgė blogai nei su žmona, nei su vaikais, nebent retkarčiais įspirdavo į dugną, o tai dar niekad niekam nepakenkė. Toks vienos, bet geros knygos – Korano – žmogus; joje buvo viskas, ką jam reikėjo žinoti apie tai, ką turįs nuveikti šiame gyvenime ir ko laukias iš kito gyvenimo: mels-tis penkiskart per dieną, pasninkauti, duoti išmaldos elgetai; vienintelė jo svajonė buvo atlikti piligriminę kelionę į Meką, kad į jį kreiptųsi *Hadj**, *Hadj Mohsen*, – tai buvo vienintelis jo siekis, jam nė kiek nerūpėjo dirbti ir paversti savo bakalėjos krautuvėlę prekybos centru, jam nė kiek nerūpėjo uždirbti milijonus dirhamų, jis turėjo Knygą, maldą, piligriminę kelionę – ir taškas; mano motina jį garbino ir beveik dukteriškai paklusdavo namų vergovei: išaugau kaip tik taip, supamas

* *Haji* – taip arabiškai kreipiamasi į tą, su kuriuo atlikta piligriminė kelionė į Meką (čia ir toliau – vert. past.).

surų, moralės, Pranašo ir pasakojimų apie šlovinguosius arabų laikus, lankiau visiškai vidutinišką mokyklą, kur pramokau prancūzų bei ispanų kalbų ir su savo bičiu Basamu kasdien leisdavausi į uostą, į žemutinę medinos dalį ir į *Gran Zoco*, turgų, paspoksoti į turistus; vos mūsų pautai apžėlė plaukais, tai tapo pagrindine mudviejų su Basamu veikla: smaksoti į kitatautes, ypač vasarą, kai jos segi trumpus sijonėlius ar mūvi šortus. Vasarą, šiaip ar taip, nebuvo ko pernelyg veikti – tik slampinėti paskui merginas, bastytis po pliažą ir traukti suktines, kai kas pakišdavo žolės galiuką. Tuziniais skaitydavau senus prancūziškus detektyvus, kurių už kelias monetas prisipirkdavau iš bukinisto, – detektyvus, nes juose būdavo rašoma apie antrą galą, dažnai apie blondines, kledarus, viskį ir šlamanchiuosius, visus tuos dalykus, kurių mums trūko, apie kuriuos net pasvajoti negalėjome, taip buvome užspeisti tarp maldų, Korano ir Dievo, kuris buvo truputį lyg ir antras tėvas, tik be spyrių į subinę. Įsitaisydavome ant uolos priešais Sąsiaurį, apsupti finikiečių kapų, nors tai tebuvo skylės uolienoje, veikiau prikimštos traškučių pakuočių ir kolos skardinių nei lavonų, abudu su kasetiniais grotuvais ir ausinėmis, ir kiauras valandas spoksodavome į keltus, siuvančius nuo Tanžero iki Tarifos pirmyn ir atgal. Baisingai nuobodžiaudavome. Basamas svajojo išvykti, pamėginti laimę kitoje pusėje, kaip sakydavo; jo tėvas buvo padavėjas pajūrio prospekto turčių restorane. Aš dėl to nesukau galvos – dėl tos kitos pusės, dėl Ispanijos, dėl Europos, man patiko tai, ką perskaitydavau savo detektyvuose, ir viskas tuo ir baigdavosi. Iš tų romanų mokiausi anų šalių kalbos, didžiavausi, kad jas pažįstu, pasilaikau sau vienam, ir nenorėjau, kad tas slunkius Basamas apšnerkštų jas savo siekais. Tuomet mane ypač viliojo mano pusseserė Meriem, dėdės Achmedo

duktė; ji gyveno vien su motina toje pačioje laiptų aikštelėje kaip ir mes, jos tėvas ir broliai, žemės ūkio darbininkai, plušo Almerijoje. Nebuvo labai graži, bet turėjo dideles krūtis ir storą apvalų užpakalį; namie dažniausiai mūvėdavo aptemptus džinsus arba vilkėdavo peršviečiamas kasdienes sukneles, o Viešpatie, o Viešpatie, kaip žvėriškai ji mane įjau drindavo, aš vis svarstydavau, ar ji tai daro tyčia, ir prieš užmigdamas erotinėse svajose regėdavau, kaip ji nusirengia, kaip aš ją glostau, nardinu veidą tarp milžiniškų jos krūtų, nors niekad nebūčiau sugebėjęs žengti pirmojo žingsnio. Ji buvo mano pusseserė, galėjau vesti ją, bet tik ne grabalio – tai būtų nepadoru. Tenkinausi svajomis, pokalbiais su Basamu, popietėmis tyrinėjant laivų kilvaterius. Šiandien ji man nusišypsojo, šiandien ji dėvėjo tą ir aną, manau, liemenėlė buvo raudona ir pan. Basamas linguodavo galva sakydamas: ji tavęs geidžia, be jokios abejonės, tu domini ją, kitaip ji šitaip neišsidirbinėtų; kaip neišsidirbinėtų, atsikirsdavau, juk normalu, kad ji dėvi liemenėlę, negi ne? Taip, bet raudoną, seni, supranti? Raudona spalva skirta įjau drinti, – ir taip valandų valandas. Basamas turėjo dailią varguolio fizionomiją, apvalią, su mažomis akutėmis; jiedu su tėvu kasdien lankydavosi mečetėje. Jis visą laiką kūrė neįtikėtinus planus slapta emigruoti, persirengęs muitininku, faru; svajojo pavogti kokio nors turisto dokumentus ir, gerai apsitaišęs, su gražiu lagaminu ramiai, kaip niekur nieko, įlipti į laivą; aš jo klausdavau: bet ką gi tu veiksi Ispanijoje be šlamančiųjų? Padirbėsiu, susitaupysiu pinigų, atsakydavo, tada persikelsiu į Prancūziją, paskui į Vokietiją, iš ten – į Ameriką. Nežinau, kodėl jis manė, kad išvykti į Jungtines Valstijas bus lengviau iš Vokietijos. Vokietijoje labai šalta, pasakiau. Be to, jie ten nemėgsta arabų. Netiesa, atšovė Basamas, marokiečiai

jiems patinka – mano pusbrolis dirba mechaniku Diuseldorfe ir jis daugiau nei patenkintas. Rodos, pakanka išmokti vokiškai ir tada jie tave labai gerbia. Ir lengviau negu prancūzai sutvarko leidimą gyventi šalyje.

Taip mudu keisdavomės svajonėmis: Meriem krūtys varžydavosi su emigracija, – ir taip mudu valandų valandas medituodavome priešais Sąsiaurį, paskui pėsčiomis grįždavome namo, jis – keliauti į vakaro pamaldas, aš – dar kartą pamatyti savo pusseserę. Buvome septyniolikmečiai, bet galvos veikė kaip dvylikamečių. Gudrūs nebuvo.

Po kelių mėnesių sulaukiau pirmos pylos, dar niekad nepatirtos antausių krušos, galiausiai leisgyvis plūdaus ašaromis – tiek iš skausmo, tiek dėl pažeminimo; verkė ir tėvas, išgėdos, ir deklamavo užkeikimus: Dievas saugo mus nuo nelaimių, Dievas mums padeda, yra tik vienatinis Dievas, visutėlėlis, – skaldydamas antausius ir vanodamas diržu, o motina tuo tarpu dejavo kampe, ji irgi verkė žiūrėdama į mane, tarsi aš būčiau patsai šėtonas, ir kai tėvas pavargo mane vanoti, stojo mirtina tylą, tokia neaprepiama tylą, ir jiedu abu įsispi-trijo į mane. Buvau svetimas, pajutau, kaip tie žvilgsniai stūmė mane lauk, jaučiausi pažemintas ir įbaugintas, iš tėvo akių liejosi neapykanta ir aš išrūkau bėgte. Trenkiau durimis, laiptų aikštelėje išgirdau kitapus durų verkiant ir šaukiant Meriem, garsiai pliaukšėjo kirčiai, buvo girdėti keiksmi: kale, kekše; nuskuodžiau laiptais žemyn ir jau lauke pastebėjau, kad man iš nosies teka kraujas, kad esu vienmarškinis ir kad kišenėje turiu lygiai dešimt dirhamų, bet neturiu kur eiti. Laimė, buvo vasaros pradžia, vakaras buvo šiltas, oras sūrus. Atsisėdau ant žemės, atsirėmiau į eukalipto kamieną, suėmiau rankomis galvą ir knirkiau kaip vaikas, kol nusileido vakaras ir pasigirdo

kvietimas maldai. Atsistojau, mane nusmelkė baimė: žinojau, kad namo nebegrišiu, niekad nebegrišiu, tai buvo neįmanoma. Ir ką gi dabar daryti? Nuėjau prie kvartalo mečetės: gal pamatysiu išeinant Basamą. Jis pastebėjo mane, išpūtė akis, daviau jam ženklą, kad atsikratytų tėvuko ir eitų paskui mane. Po perkūnais, ar matei, kaip atrodo tavo fizionomija? Kas tau nutiko? Mano senis užklupo mudu su Meriem nuogus, atsakiau, ir vien jau tos akimirkos prisiminimas privertė mane sukąsti dantis, akis užplūdo įtūžio ašaros. Gėda, siaubinga gėda, kad buvome užklupti nuogi, plikut plikutėliai, svilinti gėda, paralyžiuojanti mane dar ir šiandieną; velnias, iškošė pro dantis Basamas, nereikėjo tau to daryti, iš tikrųjų, iš tikrųjų, atsakiau nesileisdamas į smulkmenas. Ir ką tu dabar darysi? Nežinau. Bet namo grįžti negaliu. Kur nakvosį? – paklausė Basamas. Neturiu žalio supratimo. Turi pinigų? Dvidešimt dirhamų ir vieną knygą, – ir viskas. Jis ištraukė kelias monetas, užsilikusias kišenėse. Man reikia eit. Pasimatysim rytoj? Kaip visada? Gerai, atsakiau, ir jis nuėjo. Pasivaikščiojau mieste kiek sutrikęs. Perėjau visą Pastero prospektą, paskui siauromis nuotakiomis gatvelėmis nusileidau prie jūros, baruose su šokėjomis degė raudonos šviesos, priešais vitrinas sėdėjo įtartini tipai. Ant stataus skardžio, susikibusios už parankių, ramiai vaikštinėjo poros; vėl prisiminiau Meriem. Grįžau į uostą ir užkopiau į Kapus; atsisėdau priešais Sąsiaurį, Ispanijoje degė gražios šviesos; įsivaizdavau paplūdimiuose šokančius žmones, laisvę, moteris, automobilius; ką, po perkūnais, veiksiu be pastogės, be pinigų? Elgetausiu? Dirbsiu? Reikėjo grįžti namo. Tokia perspektyva mane žlugdyte žlugdė. Neįmanoma. Išsitiesiau ir stebeilijau į žvaigždes – ilgai. Snūduriavau, kol apyaušrio šaltis privertė atsikelti ir eiti, idant sušilčiau. Man gėlė

visą kūną – ne tik nuo smūgių, bet ir nuo rangymosi naktį ant plikos uolos. Jeigu būčiau žinojęs, kaip, būčiau paklusniai grįžęs namo ir atsiprašęs tėvo. Jeigu nebūčiau buvęs toks išdidus, taip ir reikėjo pasielgti: būčiau išvengęs daugelio pažeminimų ir žaizdų, gal būčiau pats tapęs bakalėjininku, gal būčiau vedęs Meriem, gal dabar būčiau Tanžere, pietaučiau gražiamame restorane prospekte palei jūrą arba vanočiau kailį savo vaikams, tai išbadėjusių rėksnių govėdai.